
Toen ik onlangs M. H. een Roomsche scribent sprak, die zich bij mij aandiende als Katholiek, heb ik hem geantwoord, dat ook ik Katholiek was maar Gereformeerd Katholiek ¹⁾. Om het misbruik, dat de Roomsche Kerk van dit woord gemaakt had, moge Luther in zijn Catechismus het Katholiek door Christelijk hebben vervangen, onze Gereformeerden hebben in het Apostolisch Credo het *sancta catholica ecclesia* behouden en terecht. Christus zelf toch heeft tot zijne discipelen na zijne opstanding gezegd: gaat henen, onderwijst *al de volken*, hen doopende in den naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes. Het groote mysterie, zegt de Apostel Paulus, dat hem geopenbaard is, was dat de middelmuur des afscheidsels, die onder de oude bedeeling Israël en de volken gescheiden hield, nu onder de Nieuwe bedeeling was weggebroken (Ef. 2 : 14), zoodat daarin noch Jood noch Griek, noch Scyth noch Barbaar is, daar ze allen één zijn in Christus (Rom. 10 : 12, 1 Cor. 12 : 13, Gal. 3 : 28, Col. 3 : 11). Wat Christus door Zijn Apostelen gesticht heeft is daarom niet een nationale Kerk geweest, maar een wereldkerk, die alle volken omvatten zou ²⁾. Naar Gereformeerde opvatting moge de plaatselijke Kerk een zichtbare openbaring van Christus' lichaam zijn en de aard der zaak moge het meebrengen, dat waar deze Kerken onderling in verband treden, ze dat in de eerste plaats doen met de Kerken tot hetzelfde volk behorende, waardoor de nationale Kerk ontstaat, maar daarbij mag toch nooit vergeten worden, dat het *σῶμα τοῦ χριστοῦ*, het lichaam van Christus, wel vele leden heeft, maar één is over heel de wereld en deze eenheid eischt, dat ze dus ook als *ecclesia universalis* tot openbaring worde gebracht ³⁾. En het is niet de minst groote verdienste van Augustinus geweest, dat hij tegenover het enghartig en sectarisch drijven der Donatisten, die geen andere Kerk wilden erkennen dan hun nationale Afri-